

Et voldsomt uvejr

af Niels Bennedsen Hansen

Nedenstående blev fortalt i en radioudsendelse engang i 50'erne af Niels Bennedsen Hansen, der var opvokset på en ejendom i Bolhede, Øse Sogn. Det blev fortalt på vestjysk, men er her omsat til rigsdansk af Johannes Madsen efter manuskriptet.

Under den titel finder jeg anledning til at fortælle om et uvejr, jeg oplevede den 1. august 1906. Det var fint vejr fra morgenstunden af, men hen på formiddagen trak der mørke skyer op over himlen. Da vi havde spist unden (middagsmad), sagde min far til mig: »Du og Kjeld må hellere gå ud i kæret og forke nogle siv sammen, så vi kan få et læs kørt hjem til at lægge på hø-hættet, for jeg tror, vi får regn og tordenvejr«.

Min bror Kjeld var 11 år, og jeg var 16. Det var lummervarmt, så vi havde kun skjorte og bukser på. Ved totiden, da vi havde fået sat nogle stakke, trak et voldsomt torden- og regnvejr op fra nordøst. Da det nærmede sig, kunne vi høre regnen suse, og det så ud som en uigennemtrængelig mur. Jeg sagde til min broder: »Lad os hellere rende over til Hans Oldagers«. Det var den ejendom, der lå nærmest ved. Men regnen kom over os, inden vi nåede derover. Vi løb ind i stalden, og der traf vi Hans og hans kone Karen. De havde drevet både køer og heste ud. Dem ville de helst have ude i sådan et uvejr. Vandet strømmede

ned fra taget, som om det var hældt ud med spande.

Tordenvejret var lige over. Lynet og skraldet kom lige efter hinanden. Det lød ligesom et læs kampesten, der raslede ned fra en kassevogn. Vi var alle fire skrækslagne og rystet over det frygtelige tordenvejr, som vi aldrig nogen sinde tilnærmelsesvis havde kendt magen til. Hans sagde til os: »Lad os sætte os ind i stuen«. Da vi kom derind, var det så mørkt, at vi en overgang snart ikke kunne se hinanden. Lyn og torden kom så hurtig efter hinanden, at det ene tordenskrald ikke havde rumlet af, før det næste havde begyndt, så en overgang drønedede det uafbrudt.

Hans Oldagers ejendom lå i østersiden af Bolhede, og da tordenen drev ind over byen, gik vi ud i stalden, derfra kunne vi se byen. Hans gik foran, og da han var kommet frem til vinduet, sagde han: »Der er en ejendom, der brænder.« »Det er hjemme«, sagde jeg, »Jeg skal hjem, men du kommer til at blive her, Kjeld, for du kan ikke følge med mig«. Jeg kunne tydelig se, at røgen steg op fra stuehusets tag. Jeg sprang ud ad stalddøren og løb lige ud efter mit hjem, som jeg kunne se. Der var en afstand på tre kilometer.

Tordenvejret rasede med samme voldsomhed, og regnen strømmede ned, men jeg ænsede det ikke mere. Jeg havde kun en tanke, og det var hurtigst muligt at komme hjem. På

Den ny gård der blev opført efter branden i august 1906. (Foto: Øse Sognearkiv)

vejen hjem rendte jeg over en høj, flad eng. Over den stod vandet allerede som en sø, og det nåede mig et godt stykke op ad benene. Jeg blev forbavset, det var ikke over ti minutter siden, at regnen var begyndt. Længere fremme skulle jeg over en lavtliggende engstrækning, hvor der løb en bæk igennem.

Da jeg nærmede mig og så, at engen var oversvømmet fra bred til bred, standsede jeg op og tænkte ved mig selv, om jeg kunne komme levende over den. Men hjem ville jeg for enhver pris, og derfor vadede jeg ud i vandet, som blev dybere og dybere, jo nærmere jeg kom bækken. Det nåede mig op til bagdelen, da jeg kom til bækkanten, og der var en

stærk strøm. Jeg prøvede at springe over, men havnede midt i bækken, og vandet lukkede sig over mig. Jeg slog hænderne i brinken og fik mig halet op. Da jeg havde fået vejret igen, vadede jeg i land. Jeg kom lige forbi stuehuset til en gård, der lå ovenfor, og jeg kom til at tænke på, at de nok ikke havde set, at det brændte derhjemme, så jeg løb ind og fortalte dem det. Lars Peder, en knægt på min egen alder løb forbi mig, og hans far, Peder Vilhelm, løb bagefter.

Madsen Hermansens gård lå lidt længere fremme, og han stod udenfor ved vejen. Da han så, at vi kom løbende, løb han bagefter. I det samme kom der et vældigt tordenskrald,

så voldsomt, at jeg sank i knæ på grund af lufttrykket, men Madsen Hermansen gik helt ned og besvimele. Vejgrøften var fuld af vand, så han kunne nær være druknet. Han kom dog hurtigt til sig selv igen, og Peder Vilhelm fik ham hjem.

Da jeg kom hjem, så jeg, at min far gik udenfor, og jeg spurgte til min mor og min søster Laura, der var otte år. De var gået over til naboen. Laura havde fået et stød af lynet, der var gået ned i skorstenen og ud gennem kakkelovnen og havde ramt hende. Hun råbte, at hun ville ud. Min mor havde i farten snuppet nogle værdipapirer og et par dyner. Det var det eneste, vi fik reddet, inden taget skred ned over huset.

Jeg blev glad og beroliget, da jeg erfarede, at mine forældre og min søster var i live. Jeg spurgte så, om de havde fået dyrene ud. Min far svarede, at kalvene og svinene havde de ikke fået ud, da de ikke kunne komme ind i stalden for ilden. Jeg tænkte på de sølle dyr, der skulle brænde inde. Jeg gik langs med stalden og ind i ovnhuset, som var bygget til stalden. Der var ilden ikke gået gennem loftet. Jeg kom til at tænke på, at hvis jeg kunne brække skillevæggen ned, kunne jeg måske få svinene ud. Jeg vidste, at der lå en stor sten udenfor, som jeg måske kunne slå hul i muren med. Jeg hentede stenen og slyngede den tre gange ind i muren. Nu kunne jeg rive murstenene ud med hænderne, for de var muret i ler. Da hullet var stort nok, slæbte jeg svinene ud. De var bedøvet af røgen, men da de kom ud i regnvejret, kom de snart til sig selv igen og begyndte at rende omkring.

Min far fortalte mig siden, at han var nede i marken med køerne, da uvejret trak op fra sydvest, og da det begyndte at regne, krøb

han i ly under en vogn. Da kom der et vældigt lyn og slog en ko ihjel lige i nærheden, og han løb hjem. På vejen hjem så han, at skorstenspiiben på vort hus faldt ned fra taget. Han løb hjemad, alt hvad han kunne, men da han kom hjem, var ilden allerede brændt igennem taget, og mor og Laura var lige kommet ud.

Der samlede sig efterhånden en hel del folk ved brandstedet. De fortalte, at en del af vejen og broen over bækken var skyllet helt væk. Tordenvejret blev ved et par timer. Vi så, at lynet slog ned i en havremark i nærheden. Når man så op i skyerne, kørte de rundt. Det var ikke så mærkeligt, for tordenen var kommet op fra to sider og havde samlet sig over byen.

Det havde givet så meget regn, at ilden kun havde brændt sig igennem loftet over sovekammeret, og der brændte det hele. Det kom af, at der lå en gammel »wøwildo« på loftet ovenover. Der havde ilden fået rigtig fat. De andre rum kunne vi godt komme ind i, da vi havde fået taget raget væk fra yderdøren. Vi fik reddet en del indbo ud. Tøjet blev hevet ud af skabene og smidt i en dyngge, men det blev helt ødelagt. Havde vi endda ladet det blive inde, så var det ikke gået så galt.

Da uvejret tog af, kunne vi tælle syv ildebrande i omegnen. Mit hjem lå i Bolhede i Øse sogn ved Varde. Ældre folk på den egn kan nok bekræfte, at det var et uvejr, vi aldrig glemmer.

Tordenvejret var særlig ondartet det efterår der på egnen. Fjorten dage efter kom det op igen. Det havde været fint vejr den dag, og vi havde høstet rug og gik og skokkede det ved aftenstid. Det havde rumlet i sydvest, selv om himlen ellers var klar. Pludselig trak

en lille mørk sky op, og der kom et lyn og et hårdt tordenskrald. Det slog ned i Mads Thomsens store firlængede gård i Oved. Den brændte hurtigt ned til grunden. Senere på natten kom tordenen op igen, og det var temmelig hårdt. Min far var rystet over det megen tordenvejr. Han var ikke rask, da han ved branden havde fået et chok. Det kunne måske gøre noget, at han havde forsikret for lavt. Han fik 900 kr. for løsøre og 2.700 kr. for bygninger. Det var jo en meget lille sum at komme til at bygge en ny gård op for. Han var helt modfalden, da det hele så så umuligt ud.

Vi havde to mil til Varde, og der skulle vi hente de fleste byggematerialer, og vi havde kun et par plage at køre med. Værst var det med teglstenene, dem skulle vi bruge 60.000 af, og dem havde vi også langt at køre med, og vejene var ringe. Det hjalp godt, at naboer og venner ud over sognet som en ren vennetjeneste kørte mange sten for os, ellers havde vi nok ikke kunnet klare det.

Der var en mængde slæb ved det byggeri. Brandtomten skulle ryddes, og vi skulle selv levere muresand. Jeg foreslog, at vi fik en daglejer til at hjælpe, men det sagde far nej til. Det kunne der ikke blive råd til, for de tog en krone om dagen i arbejds løn, og sådan kunne det ikke gå an at rutte med pengene.

På den tid var der armod til huse i mange hjem, men folk hjalp hinanden over den værste nød, det bedste de kunne.

Der blev fortalt om en daglejer, der blev kaldt Re'le Bertel, at han om vinteren gik ud og tærskede med plejl for 25 øre om dagen. Han havde kone og en flok børn at forsørge, når folk spurgte Re'le Bertel, om han kunne få den lille dagløn til at slå til, svarede han gerne, at der da ikke var noget at rutte med, og det kunne folk godt forstå.

Niels Bennedsen Hansen f. 1890 var landmand og ejer af Klostergården, Nollund.